

Sjakk i skolen

Vitenskapelig dokumentasjon på at sjakkinstruksjon fører til forbedrede skoleprestasjoner

Vitenskapelige undersøkelser viser at barn som trener sjakk presterer bedre på skolen – som en konsekvens av sjakkspillingen. Dette har offentlige myndigheter i en rekke land i stadig stigende grad blitt oppmerksomme på. Det er i dag et organisert sjakktilbud i skolen i over 30 land, inkludert USA, England og Russland (se vedlegg 1).

De vitenskapelige undersøkelser viser at barn som får sjakkinstruksjon oppnår statistisk signifikante prestasjonsforbedringer i skolen (Christian 1976, Christian & Verhofstadt-Deneve 1981, Gonzalez 1989), særlig innen

1. Matematikk (Frank 1978, Frank & D'Hondt 1979, Scholz et al. 2008))
2. Problemløsning, både innen kreativitet og originalitet (Ferguson 1986, Gaudreau 1992, Rifner 1992, Noir 2002, Eberhard 2003)
3. Språkutvikling (Frank 1978, Frank & D'Hondt 1979, Marguiles 1996)

I tillegg har sjakktrening også vist seg å ha positive effekter i forhold til disiplin og sosialt miljø på skolene (Forrest et al. 2005). Prestasjonsforbedringene gjelder alle grupper, også elever med lærevansker og /eller vanskelige sosiale kår (Eberhard 2001, Scholz et al. 2008). Forskningen viser dessuten at det ikke er tilstrekkelig å spille sjakk – sjakkinstruksjon er nødvendig for å oppnå de positive effektene.

Forskningen har foreløpig ikke greid å forklare hvorfor sjakktrening har denne positive effekten, men flere hypoteser er lagt frem. Sentralt står at sjakktreningen synes å ha overføringsverdi (Rifner 1992, Noir 2002, Scholz et al. 2008). Gobet og Campitelli (2006, se også Rifner 1992) har kritisert en rekke av studienes for deres metodiske design og pekt på behovet for ytterligere forskning på området.

Det er foreløpig ikke gjort vitenskapelig undersøkelser av virkningen av sjakk i skolen i Norge. Dette skyldes nok at barnesjakken ikke er en integrert del av skolen i Norge, men et frivillig tilbud i regi av sjakkklubber eller SFO. Et unntak finnes imidlertid: Sandnes skule i Masfjorden, Hordaland. Ved denne skolen har det i lang tid vært et nært forhold mellom sjakk og skole. Skolen har i mange år utmerket seg i det norske sjakkmiljøet, og er hvert år blant de fremste i Sjakk-NM for skolelag, et av de fremste breddearrangement i norsk sjakk. Dette til tross for at skolen er liten sammenlignet med for eksempel de store Oslo-skolene: Sandnes skule har bare omtrent 90 elever. Hele 40-50 % av disse er til enhver tid medlemmer av sjakkklubben, og praktisk talt alle elever ved skolen har på et alle annet tidspunkt vært med. Det interessante i denne sammenhengen er at skolen også har svært gode resultater på nasjonale skoletester (nr. 2 i 2005). Det er ikke ført vitenskapelig bevis for at sjakktreningen og de særdeles gode resultater på nasjonale prøver er korrelert, men det internasjonale forskningsmateriale sannsynliggjør dette.

Litteraturliste

Referanser markert med * finnes i kopi på Sjakkkontoret.

*Christiaen, J. 1976: *Chess and Cognitive Development*. Doktorgradsavhandling.

Christiaen, J. & L. Verhofstadt-Deneve 1981. Schaken en cognitieve ontwikkeling, *Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie*, 36, 561-582.

*Eberhard, J. W. 2003: *The Relationship Between Classroom Chess Instruction And Verbal, Quantitative, And Nonverbal Reasoning Abilities Of Economically Disadvantaged Students*. Upublisert doktorgradsavhandling, Texas A&M University – Corpus Christi.

*Ferguson, Dr. Robert Jr 1986: *Developing Critical and Creative Thinking through Chess*. Pennsylvania.

*Forrest, Dod et al. 2005: *Chess Development in Aberdeen's Primary Schools: A Study of Literacy and Social Capital*. Aberdeen City Council / University of Aberdeen / Scottish Executive Education Department.

Frank, A. & D'Hondt, W. (1979): Aptitudes and learning chess in Zaire, *Psychopathologie Africaine*, 15, 81-98.

*Frank, Albert 1978: *Chess and Aptitudes*. New York.

Gaudreau, Louise 1992: *Étude Comparative sur les Apprentissages en Mathématiques 5e Année*. New Brunswick. Upublisert artikkel.

*Gobet, F. & G. Campitelli 2006. Education and chess: A critical review. I T. Redman, *Chess and education: Selected essays from the Koltanowski conference* (pp. 124-143). Dallas, TX: Chess Program at the University of Texas at Dallas.

Gonzalez, R. 1989: Ministering Intelligence: A Venezuelan Experience in the Promotion of Cognitive Abilities. *International Journal of Mental Health*, 18(3), 5-18.

*Margulies, Dr. Stuart 1991: *The Effect of Chess on Reading Scores. District Nine Chess Program Second Year Report*.

Noir, Michel 2002: *Le développement des habiletés cognitives de l'enfant par la pratique du jeu d'échec : Essai de modélisation d'une didactique du transfert*. Doktorgradsavhandling. Université Lumière Lyon 2. Finnes på http://demeter.univ-lyon2.fr/sdx/theses/notice.xsp?id=lyon2.2002.noir_m-principal&qid=pcd-q&base=documents&id_doc=lyon2.2002.noir_m&num=&query=&isid=lyon2.2002.noir_m&dn=1

*Rifner, Philip 1992: *Playing chess: A study of Problem solving Skills in Students with average and above average Intelligence*. Upublisert doktorgradsavhandling, Purdue University

*Scholz, Markus et al. 2008: Impact of Chess Training on Mathematics Performance and Concentration Ability of Children with Learning Disabilities. *International Journal of Special Education* Vol. 23, no. 3, 138-148.

Vedlegg 1

Sjakk i skolen – en global utsikt

I ulike sammenhenger har det vært hevdet at sjakk blir brukt i skolesammenheng i mer enn 30 land. Blant landene som blir nevnt er USA, Canada, Russland, England, Østerrike, Sveits, Bulgaria, Tyrkia, Israel, Venezuela og Brasil. For en del av disse landene er det imidlertid vanskelig å finne tilgjengelig informasjon som kan belyse dette. Nedenfor er en gjennomgang av hvilke land som har sjakk i skolen, og dokumentasjonen på dette. Gjennomgangen baserer seg på tilgjengelig litteratur, søk på internett og kontakt med nasjonale sjakkforbund. Det kan være land som har sjakk i skolen som ikke finnes i denne oversikten.

Sverige

Det pågår et forskningsprosjekt i Örsundsbro, som skal tilby sjakkleksjoner innenfor rammen av matematikkfaget i 1.-5.trinn. Sammenlagt kommer et hundretalls barn til å inngå i studien. Alle har gjennomgått tester i forkant for å kontrollere deres kunnskapsnivå. Barna skal siden følges opp årlig for å se på utviklingen.

Kilder:

http://www2.unt.se/avd/1,1786,MC=70-AV_ID=663738,00.html

[http://www.sk33.se/Artiklar/2008/1921_lundquist_looff1\].pdf](http://www.sk33.se/Artiklar/2008/1921_lundquist_looff1].pdf)

Island

Det pågår sjakkundervisning på SFO på 8 skoler i Reykjavik-området. Dette har vært en stor suksess. Planen er å inkludere alle 38 skoler i området, og å få sjakk inn på timeplanen.

Kilde: Det islandske sjakkforbundet

England

Det finnes en egen organisasjon som jobber med dette på fulltid:

<http://www.chessforschools.co.uk/>

Prosjekt pågår i Bradford:

http://www.thetelegraphandargus.co.uk/news/3211324.Chess_has_staggering_effect_on_pupils_education/

Det kan også nevnes at den engelske undervisningsministeren i 2003 oppfordret barn til å spille sjakk for å forbedre skoleprestasjonene sine:

<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1434364/Clarkes-gambit-to-get-chess-into-the-classroom.html>

Skottland

Et større forskningsprosjekt har foregått i Aberdeen med støtte av det skotske undervisningsdepartementet (Forrest et al. 2005 – se litteraturliste):

<http://news.scotsman.com/uk/Chess-lessons--39improve-.3705237.jp>

http://www.aberdeencity.gov.uk/acc_data/committee%20reports/cs_edu_r7_7_051101.pdf

Tyskland

Studie av barn med lærevansker (Scholz et al. 2008 – se litteraturliste).

Prosjekt i Trier, som viser at sjakk i skolen har positiv innvirkning på skoleprestasjoner:

http://www.wdr5.de/fileadmin/user_upload/Sendungen/Leonardo/2008/10/Manuskripte/ms081029Schulschach_Eckhardt.pdf

Frankrike

Det ble i 2007 inngått en avtale mellom det franske undervisningsdepartementet og det franske sjakkforbundet om sjakk i skolen. Dette skjer som et frivillig tilbud for skolene. Ca. 300.000 barn vil få tilbud hvert år.

Kilde: Det franske sjakkforbundet

Østerrike

Sjakk på skolene foregår også i Østerrike, men omfanget er ikke kjent. Eksempel:

<http://www.hsneukirchen.eduhi.at/00000095a91085001/00000095b30cbe907.html>

Belgia

Studie gjennomført av Christiaen (1976 – se litteraturliste).

Bulgaria

Sjakk inngår som en del av skolepensum. Kilde: *The Chess Instructor* 2009.

Tyrkia

Sjakk ble en del av pensum i skolen i Tyrkia i 2002.

Kilde:

http://axdfaro.weebly.com/uploads/2/5/3/0/253045/entrevista_com_yazici_presid_fx_turquia.pdf

USA

Sjakk i skolen har vært en stor sak i USA siden 1970-tallet. Det er flere organisasjoner som jobber med dette på fulltid:

<http://www.chessintheschools.org/>

<http://af4c.memfirstclubs.net/club/scripts/public/public.asp?NS=PUBLIC>

<http://www.therightmove.org/>

<http://www.berkeleychessschool.org>

Flere studier har belyst sjakk i skolen (Ferguson 1986, Marguiles 1991, Rifner 1992, Eberhard 2001)

Det er nylig satt i gang et stort prosjekt i Idaho hvor delstatens undervisningsdepartement har investert betydelig midler:

Kilder:

http://www.usatoday.com/news/education/2008-09-18-chess-schools_N.htm

<http://www.nytimes.com/2008/03/20/us/20chess.html>

<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=950DE6DF103FF93AA25754C0A96F948260&sec=&spon=&pagewanted=all>

Se også:

http://af4c.memfirstclubs.net/club/scripts/library/view_document.asp?DN=AF4CMD&NS=PUBLIC

Canada

Sjakk inngår på timeplanen i skolen i noen regioner (Northern Ontario, Quebec og New Brunswick). En studie av sjakk i skolen ble gjort ca. 1990 (Gaudreau 1992 – se litteraturliste)

Kilder: Det canadiske sjakkforbundet

Andre Land

Venezuela

Meget omfattende studie, men lite publisert (Gonzalez 1981).

République Démocratique du Congo

Studie utført av Frank (1981)

Moldova

<http://www.fide.com/component/content/article/1-fide-news/2938-introducing-chess-into-schools-of-moldova>

Sør-Afrika

http://www.iol.co.za/index.php?set_id=1&click_id=105&art_id=vn20080909071303921C375206

St. Lucia

http://www.stlucia.gov.lc/pr2006/october/the_national_community_foundation_extends_chess_in_schools_project.htm

Malaysia

<http://www.fide.com/component/content/article/1-fide-news/2998-chess-in-schools-acas-start-to-play-chess-program>

Somalia

<http://www.fide.com/component/content/article/4-tournaments/2903-somalia-will-include-chess-lessons-in-schools-academics>